

- *Pravila treh* / Hof, Marjolijn. Miš | 3
- *Rosie in pradedek* / Helfer, Monika; Köhlmeier, Michael. Ebesede | 2
- *Slovenski klasiki 1* / Gorenc, Boštjan. Cankarjeva založba | 3
- *Ukulele jam* / Mešković, Alen. Miš | 4
- *Vango 2* / Fombelle, Timothée de. Družina | 3
- *Vsaj en popoln dan* / Niven, Jennifer. Učila International | 3

Poezija

- *Barž = kons* / Kosovel, Srečko. Miš | 4
- *Pesmi in pesmičice* / Möderndorfer, Vinko. Mladinska knjiga | 2

Poučne knjige

- *Izumi v 30 sekundah* / Goldsmith, Mike. Družina | splošno | 3
- *Jezični možje* / Ahačič, Kozma. Rokus Klett | slovenščina | 2
- *Kako deluje?* / Farndon, John; Beatrice, Rob. Učila International | tehnika | 2
- *Lov na čarovnice in druge zgodbe* / Kovačevič Beltram, Marjan. Mladika | jezikoslovje | 2
- *Mali ustvarjalci se igramo* / Korenjak Marčun, Petra. Studio Hieroglif | ročne spretnosti | 1
- *Metuljček cekinček* / Bitenc, Janez. Mladinska knjiga | glasba | 1
- *Od genov do zvezd* / Dolenc, Sašo. Cankarjeva založba | splošno | 4
- *Pojemo, pojemo 5.* / Mladinska knjiga. | glasba | 1
- *Ptičje kvatre* / Čotar, Danijel. Goriška in Celjska Mohorjeva družba | živalstvo | 2
- *Sij, sončece, sij* / Voglar, Mira. Mladinska knjiga | glasba | B
- *Smeh je pol zdravja* / Didakta | družboslovje | 3
- *Velika kuharska knjiga za otroke* / Berner, Rotraut Susanne; Cramm, Dagmar von. Narava | gospodinjstvo | 1

Vojko Zadravec

O NIKI, KI JE BILA GLAVNA NA PRAZNIKU ZLATIH HRUŠK IN KRITIKIH, KI LAHKO ZGODBI-CE O NIKI BEREMO TUDI KOT »CROSSOVER« LITERATURO
Nataša Konc Lorenzutti: *Kdo je danes glavni?* Ilustr. Tanja Komadina. Založba Miš, 2015.

Nika, malo pa tudi mama, tata, Lučka, Lija, Tin in Ton so bili letos, potem ko so že obiskali večernico, glavni na Prazniku zlatih hrušk. Knjiga *Kdo je danes glavni*, z Niko v glavni vlogi, je dobila priznanje zlata hruška za izvorno slovensko leposlovno mladinsko knjigo, več o Niki, o tem, kako nastaja njen svet in raste skupaj z njeno družino, pa smo izvedeli v pogovoru z Natašo Konc Lorenzutti in Mario Parr, avtorico knjig o »ta glavnih« norveških puncih, ki ga je vodil Boštjan Gorenc Pižama. Med drugim smo izvedeli, da avtorica med zapisovanjem Nikinih dogodivščin izhaja iz dveh vzporednih pogledov, svojega, zunanjega, in Nikinega, pogleda glavne junakinje, nekako tako kot na odru, kjer je igralec hkrati igrani lik in on sam – zunanji opazovalec in analitik.

Tak dvojni pogled bi lahko povzeli tudi literarni kritiki, ko presojamo dela za otroke in mladino. Pogled odraslega bralca, ki delo presoja iz lastne bralske izkušnje, v kontekstu svojega življenjskega sveta, ki ga določata teoretsko znanje in relativna množica prebranih knjig, in pogled potencialne ciljne publike, otrok, ki jih obravnavano delo nagovarja. Takšen dvojni pristop je seveda vedno že problematičen – smo pri pisanju ali branju res zmožni zlesti v kožo otrok/mladih? Pisanje Nataše Konc Lorenzutti vsekakor izpade pristno. Ko zgodbe o Nikini družini beremo odrasli, se lahko ob njih vseskozi hahljamo, ker so nam podobne neumnosti, že kdaj, zagodli tudi naši mulci. Ko jih beremo skupaj z mulci, se hahljamo skupaj z njimi, ker, če so

dogodivščine spretno izbrane in podane, tudi mulcem ni nič bolj smešnega kot komično priostreni pripetljaji, ki spominjajo na njihove lastne. Tako lahko zvečer namesto še ene zgodbe o tem, »kako je bilo pa, ko si bil ti majhen«, preberemo odgovor Nikine mame, bratov in sester na enako Nikino vprašanje.

Glavna kvaliteta kratkih zgodb Nataše Konc Lorenzutti je tako prav njihova pristnost. V kratkih odsekih iz Nikinega življenja med četrtem in težko pričakovanim petim rojstnim dnevom se Nika celovito izriše pred bralcem – v modrem krilcu z belimi pikami, ki ga nosi za doma, s kamenčki po žepih in moderno čopko vrh glave. Zgodbe niso pretenciozne, avtorica v bralca ne meče moralk, pa vendar lahko v Nikinem svetu najdemo marsikaj, kar je vredno vzeti s sabo domov. Zgodbe o Niki so (na prvi pogled) daleč od priljubljenih problemk ali zapletenih fantazijskih dogodivščin, Nika je običajna punca z običajno družino, pa vendar je zelo posebna, tako kot smo po svoje posebni vsi. Zvečer s punčko zmoli svetega angela in zapoje pesmico Anje Štefan, čez dan nanjo pazi tati in če se komu ta služba ne zdi dovolj pomembna, se Nika postavi na prste. Poleti se hodi z mamo, tatijem, dvema bratoma in dvema sestrama kopat v Sočo, jeseni, leto pred šolo, pa gre v vrtec, kjer za sošolce nariše, kako se kuha češpljeva marmelada, ker je dišeče še bolj carsko kot carsko. Preplet iskrenosti in komične priostrenosti v zgodbicah o Niki, ki izhaja iz, kot pravi avtorica, tako otroka v sebi kot otrok okoli sebe, spominja na soroden pristop Ivana Mitrevskega v zbirki stripovskih zgodbic *Mala Nadjina in še manjša Barbara*. Mitrevski z izbiro stripa sicer še počrta komičnost in s tem odpre knjigo za branje tudi ali predvsem starejši publiki, pri tem pa se tekst seveda bistveno prepleta z značilno Mitrevskijevo enostavno ilustracijo. A prepoznavne lastnosti njegove ilustra-

cije nas pravzaprav spet vrnejo k Nataši Konc Lorenzutti. Kot pravi Mitrevski, v enem od intervjujev: »Enostavnost ni nekaj, s čimer začnem, ampak je rezultat daljšega procesa.« Zgodbe o Niki, zbrane v knjigi *Kdo je danes glavni*, delujejo kot enostaven zapis vsakodnevnih pripetljajev, bralca poberejo pri Nikinem četrtem rojstnem dnevju in ga peljejo mimo vsakodnevnih pripetljajev. Ob vsakem se vsaj malo nasmeje, pri mnogih se lahko precej zamisli (če noče, pa ni treba) in precej pogovori (morda s tistim, ki mu bere). Občutek ima, da bere o Niki, povsem običajni deklici, ki bi, če ne bi bila s Primorske, z lahkoto živela v njegovi ulici. A prav ta lahkotnost, enostavnost pripovedi je njena glavna kvaliteta, pod njo pa se skrivajo mnogi podtoni, ki jih lahko bralec odkriva postopoma. Pomemben del v pripoved o Niki in njeni družini dodajo tudi zgovorne ilustracije Tanje Komadina, ki zgodbo nemalokrat nadaljujejo, odpeljejo naprej. Nika prinese ponoči svojo punčko k mami in očetu pa, ker se ne spleča hoditi nazaj, še ona ostane tam. Ilustracija nam dovoli, da pokukamo k trdno speči mami in Niki, ki se stiska k njej – ravno toliko, da se še tiščita, a da se mama ne zbudi.

Kdo je danes glavni je knjiga, ki pripriča oba kritikova pogleda. Jezik in zgodba nedvomno tečeta. Avtorica, ki sicer piše v tretji osebi, izhaja iz Nikine perspektive, pri tem pa izrazje spretno barva z otroškim in lokalnim besediščem. Kritik, analitik, ki ne zapušča svoje kože, tako uživa v spretni literalizaciji, nena zadnje pa tudi v prigodah mame in tatija, s katerima se še kako lahko poistoveti. A spretno izbrane in komično priostrene Nikine prigode ne nagovarjajo samo odraslih bralcev, ampak tudi (naj)mlajše, ki jim je knjiga primarno namenjena. Sama med njimi vidim predvsem bralce Nikine starosti, torej tiste med četrtem in petim rojstnim dnevom. *Kdo je danes glavni* je kot nalašč za družinsko branje,

pri čemer se bodo vsi zbrani (od mačk in tatijev do najstnikov) lahko poistovetili s katerim od opisanih literarnih likov. Bogato ilustrirana knjižica je primerna tudi za prve korake v svet samostojnega branja, kratke zgodbe se da, nenazadnje, pravično razdeliti med vse člane družine.

Tina Bilban

BOOKBIRD 2015

Björn Sundmark, profesor na švedski univerzi v Malmöju, je novi glavni urednik revije *Bookbird*, glasila IBBY, Mednarodne zveze za mladinsko književnost. Člani uredniškega odbora so iz Kanade (6), iz Avstralije (2) in po eden iz Danske, Švedske, Mehike, ZDA, JAR in Indije.

Dogovorjena tema prispevkov **prve številke**, ki jih je izbrala Zoe Jaques, je posvečena posthumanizmu in mladinski literaturi, o čemer tudi sama spregovori v uvodnem tekstu z naslovom *Special Issue on »Machines, Monsters and Animals: Posthumanism and Children's Literature«* (Posebna številka o »Strojih, pošastih in živalih: posthumanizem in mladinska literatura«).

Roxane Harde v prispevku *»Don't be too sure of that!«: Children, Dogs, and Elizabeth Stuart Phelps's Early Posthumanism* (»Ne bodi prepričan o tem!«: Otroci, psi in zgodnji posthumanizem Elizabeth Stuart Phelps) izpostavi posthumanizem pri ameriški pisateljici Elizabeth Stuart Phelps (1844–1911). Pisateljica, intelektualka, feministka, zagovornica pravic živali in aktivna v gibanju proti vivisekciji, je svoje nazore sporočala tudi v knjigah za otroke, v svojih zgodbah o otrocih in psih.

Holly Batty v natančni analizi serije *Harry Potter* J. K. Rowling *Harry Potter and the (Post)human Animal Body* (Harry Potter in (post)humano živalsko telo), pokaže na to, da so v seriji postavljene posthumanistične paradigme skozi številna srečanja z bitji, kot so volkodlaki in podvodni ljudje, ki kljubujejo človeškim mejam in še posebej skozi Harryjevo lastno izkušnjo z živalskim utelešenjem. Ko sta Harryjevo telo in subjektivnost podvržena živalski preobrazbi, postaja njegova ontološka identiteta bolj in bolj nestabilna. Zgodbe navajajo bralca k premisleku o odnosih med humanimi in nehumanimi živalmi znotraj serije in v realnem svetu.

Znanstveni eksperimenti z ljudmi in z živalmi niso vedno upravičeni, posebno če ne gre za pomoč enim in drugim, ampak so zlorabljeni za znanstvene namene in komercialni profit. Aliona Yarova in Lydia Kokkola v prispevku *Beyond Human: Escaping the Maze of Anthropocentrism in Peter Dickinson's Eva* (Preko človeka: uteči zmešnjavi antropocentrizma v knjigi Petra Dickinsona *Eva*) pokazeta na primeru knjige *Eva* angleškega pisatelja Petra Dickinsona na duševne, telesne, ekološke in etične probleme, ki jih lahko prinese sodobna tehnologija. Eva je trinajstletno dekle, ki je v komi po prometni nesreči podvržena eksperimentalni operaciji. Njen um so presadili v telo šimpanzinje, za sporazumevanje z ljudmi pa ji dajo na voljo računalniško tipko. Iz kome se je zbudila kot živalsko-človeški stroj, kiborg. Evino prilagajanje in usklajevanje razuma, telesa in stroja, poleg tega pa še odraščanje in iskanje lastne nove identitete so zahtevne preizkušnje, ki zastavijo njej, pa tudi bralcu, kritična življenjska vprašanja.

Patricia Kennon je v prispevku *»Little Girls are Even More Perfect When They Bleed«: Monstrosity, Violence, and the Female Body in Kristin Cashore's*